

ЗБЕРЕЖЕННЯ МОРСЬКИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ

Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку (відповідає ЦСР 14) є однією із Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року. Встановлені завдання та індикатори щодо зниження рівня забруднення і засмічення морського середовища (концентрація основних забруднювачів у воді; кількість сміття в морському середовищі та на узбережжі; обсяг скидів забруднених стічних вод до морського середовища), забезпечення сталого використання і захисту морських та прибережних екосистем, підвищення рівня стійкості та відновлення (зміна водневого показника у морській воді; площа територій та об'єктів природнозаповідного фонду приморських областей; показник якості води за складовими), запровадження ефективного регулювання видобутку морських біоресурсів (частка виловлених водних біоресурсів) [1].

Відповідальним за постачання даних за більшістю індикаторів завдань 1–2 є науково-дослідна установа «Український науковий центр екології моря» (винятки – дані щодо скидів стічних вод надає Держводагентство; щодо площ природно-заповідного фонду – обласні державні / військові адміністрації); розрахунок і подання даних до Держстату забезпечує Міндовкілля (правонаступник – Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства). За завданням 3 відповідальним за постачання, розрахунок і подання даних є Держрибагентство. Передбачене щорічне звітування.

Тим не менш, на національній платформі звітування за цілями сталого розвитку [2] останніми приведені дані за 2023 рік. В звіті за 2026 рік Мережі рішень зі сталого розвитку ООН [3] оприлюднені наступні дані. За ЦСР 14 для України встановлені основні проблеми (оцінка знижується) за показниками вилову риби з надмірно експлуатованих або виснажених запасів (2018), вилову риби із використанням донного тралення або днопоглиблювальних робіт (2019), а також вилову з подальшим скиданням (2019). Значні проблеми залишаються щодо площі морських природоохоронних територій, важливих для біорізноманіття (2024). Водночас за окремими показниками цілі досягнуто (загрози морському біорізноманіттю, втілені в імпорті, 2018), однак інформація про тенденції відсутня. Для окремих індикаторів якості морського середовища (місця для купання) дані відсутні. Тим не менш, більшість оцінок базуються на довоєнних або обмежено оновлених даних, що зумовлює неповноту відображення поточного стану реалізації ЦСР 14 в умовах воєнних дій.

Слід врахувати, що повномасштабна війна значно обмежила можливості України щодо екологічного моніторингу та управління морським середовищем. Проводиться лише частковий моніторинг вод Чорного моря, переважно в Одеській області. Більшість акваторій Чорного та Азовського морів залишаються на окупованих територіях або в зоні бойових дій, що суттєво ускладнює оцінку стану морських ресурсів. Це створює ризики як для досягнення ЦСР 14, так і для довгострокового збереження морських екосистем і біорізноманіття. Також, ліквідація Міндовкілля та передача його функцій об'єднаному міністерству може ускладнювати системний моніторинг стану довкілля, зокрема морських ресурсів, через фрагментацію управління та недостатню координацію між органами влади.

Список використаних джерел

1. Розпорядження від 29 листопада 2024 р. № 1190-р «Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні» / Кабінет Міністрів України // URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/674/9eb/f1c/6749ebf1c6f21534002144.pdf>
2. Державна служба статистики України. Збереження морських ресурсів. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/14/>
3. Europe Sustainable Development Report 2025: SDG Priorities for the New EU Leadership / Sustainable Development Solutions Network (SDSN). URL: <https://eu-dashboards.sdgindex.org/chapters/>